

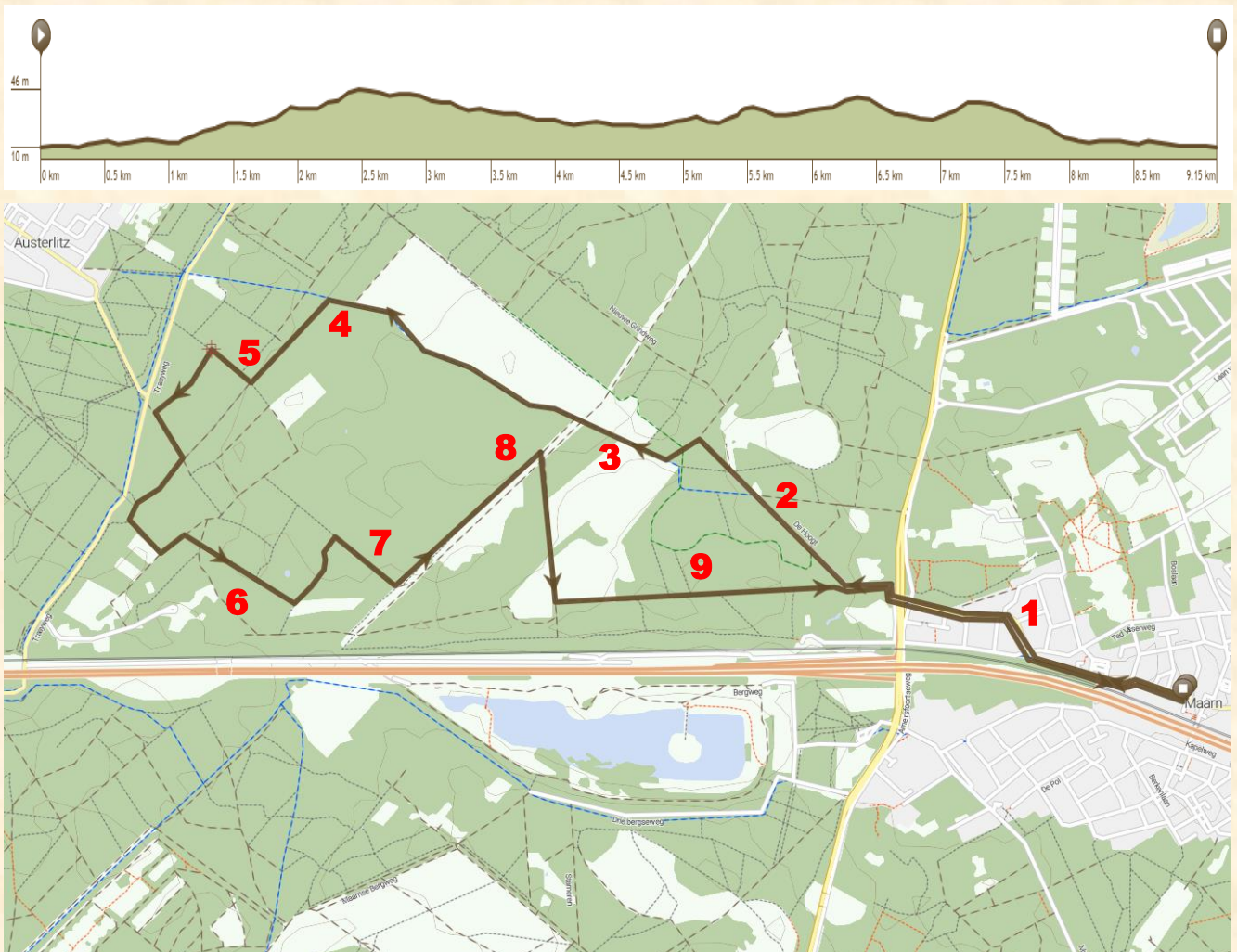

het natuurlijke landgoed Noordhout bij Maarn

Voor degenen, die met eigen ogen een representatief beeld van het bosrijke voormalige landgoed Noordhout willen krijgen beschreven wij een lusvormig traject van 9,2 kilometer. Bij het volgen hiervan moet tweemaal de Amersfoortse Weg worden overgestoken.

Van het traject wordt 1250 meter zowel op de heen- als terugweg gelopen. Dit vice versa gedeelte van de wandelroute laat ons nader kennismaken met een lommerrijke tuindorpachtige wijk van Maarn.

Een deel van het traject valt samen met drie gebundelde andere wandelroutes. Deze zijn gemarkeerd door bovenaan afgeschuinde vierkante houten paaltjes die bovenaan werden voorzien van metalen plaatjes. We beschreven onze route vanuit het spoorwegstation van Maarn.

Route 9,2 km. Voor de GPS RouteYou versie, klik [hier](#).

1. Vanuit het station gaan we eerst noordelijk van de spoorverbinding met Utrecht naar de Amersfoortse Weg. Daarvoor wordt links van het station de goed herkenbare hoofdontsluiting van Maarn Noord gevolgd. Bij het station is dat de Tuindorpweg en verderop de er op aansluitende straat Poortse Bos. Om de boswandeling te kunnen beginnen moet de drukke Amersfoortse Weg worden overgestoken. Hierna kunnen we rechts van de voormalige buitenplaats 't Stort het bos in.

2. De route volgt er eerst een hoofdontsluiting van het landgoed Den Treek - Henschoten. Deze hoofdontsluiting is tegenwoordig bekend als De Hoogt, wat ook de naam is van een verderop gelegen groot landhuis. Onderaan de oostelijke stuwwalflank maakt de hoofdontsluiting bij een splitsing een bocht naar rechts. De weg gaat de stuwwalflank dan diagonaal beklimmen. Na enige honderden meters komen we dan langs een voormalige garage annex chauffeurswoning die met zijn hoge puntdaken als een opvallend landschapselement zal worden beleefd.

3. Na het opvallende pand te zijn gepasseerd gaan we links een tijdlang de gemarkeerde wandelroute over de oude Maarnse Weg volgen. Al snel wordt dan de oosthoek van het voormalige landgoed Noordhout bereikt. Hier zien we links een stuwwalpas met landbouwgrond. De wandelroute over de Maarnse Weg loopt er enkele honderden meters langs. Even voorbij de enclave kruisen we zowel een zone zw-no georiënteerde zandruggetjes als een strook heide met ondergrondse buisleidingen.

4. Verderop ligt links van de weg een zogenaamd bosreservaat. Dit betekent dat menselijk ingrijpen er in principe achterwege blijft om te kunnen vaststellen welke natuurlijke ontwikkelingen in het bosmilieu mogelijk zijn. Wandelen is in het bosreservaat niet toegestaan. Onmiddellijk achter het reservaat mogen we echter weer naar links. De Maarnse Weg wordt dan ingeruild voor een rechte zandweg langs de noordwestrand van het renaturerende bosgedeelte. De weg loopt over een stuwwalplateau met windzandruggetjes uit de laatste ijstijd die voor de grote herbebossingen plaatselijk door verstuingen werden verminkt.

5. Op een gegeven moment zien we rechts op enige afstand van de weg een open plek in het bos. Even later biedt een zijpad de mogelijkheid langs die plek te lopen. Ze blijkt dan een perceel (voormalig) cultuurland te zijn dat op een stuwwalterrasje is gelegen. Aan de achterzijde biedt een ontsluitingsweg ons links de mogelijkheid de westelijke stuwwalflank diagonaal af te dalen. Dit leidt tot een ontmoeting met een T-kruising waar linksaf wordt geslagen.

6. Even later gaan we op een kruispunt schuin naar rechts en zo'n honderd meter verder weer linksaf. Dit biedt de mogelijkheid een stuwwalterrasje te beklimmen waarvan het oppervlak door enkele windzandruggetjes wordt verlevendigd. Een rechterzijpad gunt ons er een "smal" uitzicht over de zuidwestflank van het terrasje. Op de achtergrond zien we dan een kleine open ruimte met een woning. Tegenover het pad herinnert een bankje aan het echtpaar dat Noordhout later bezat.

7. Voorbij het bankje passeren we nog een ruggetje. Achter de kleine hoogte daalt het pad af naar de vallei die van de eerder bewandelde stuwwalpas zuidwestwaarts loopt. Vlak voor een strook cultuurland slaan we er linksaf voor een beklimming van het plateau met het bosreservaat. Via een vrij steile helling brengt het geopad ons dan op een bastion van het plateau waar aan de rand van het bosreservaat rechtsaf wordt geslagen. Er volgt dan een diagonale afdaling van de plateauflank tot aan de strook heide van de leidingstraat die op een andere plek al eens door ons werd gekruist.

8. Vlak voor de leidingstraat slaan we linksaf voor een wandeling over een rechte zandweg die de grens van de voormalige gemeente Driebergen-Rijsenburg over grote lengte markeert. Op de zandweg wordt andermaal een zandruggetje gepasseerd. Achter het ruggetje kan rechts via een beukenlaan nader kennis worden gemaakt met de grote enclave cultuurgrond die wij al kort na het begin van onze wandeling tegenkwamen.

9. Aan de andere kant van de enclave loopt het geopad links langs een bosrand terug naar het landgoed Den Treek - Henschoten, waar we rechtdoor lopend nog even een laag stuwwalplateau passeren. Bij de buitenplaats 't Stort volgt dan een tweede kennismaking met de verharde weg waar wij het bos ingingen. Er rest ons daarna nog het traject dat we in Maarn volgden in omgekeerde richting te lopen.

Door onze wandeling naar het voormalige landgoed Noordhout maakten wij kennis met een ten dele plateauachtig stuwwalgedeelte waarop en waarbij de wind heuveltjes bouwde en verbouwde. De geschetste geomorfologische gesteldheid herinnerde ons aan voormalige woestijnachtige condities, waarvoor eerst natuurlijke klimaatveranderingen en later de rooibouw plegende mens verantwoordelijk waren. Monumentale houtopstanden en lanen maakten ons echter duidelijk dat enkele grootgrondbezitters de afgelopen twee eeuwen op een meer verantwoorde en inspirerende wijze met het gebied zouden omgaan.

Toelichting

Onderwerp van deze brochure waren de bosgebieden van de natuurrijke Utrechtse Heuvelrug die westelijk van Maarn zijn gelegen. Voorbij de straatweg naar Amersfoort bestaat de ondergrond er voornamelijk uit (rivier)afzettingen, die in de voorlaatste ijstijd vanuit de Gelderse Vallei door zich uitbreidend Scandinavisch landijs werden opgestuwd.

Als gevolg van deze glaciële expansiedrift ontstond een 34 kilometer lange, middelhoge stuwwal. Het wandelgebied occupeert langs de noordzijde van de spoorlijn naar Utrecht een brede zone van deze glaciële heuvelrug.

Het zich via de Gelderse Vallei uitbreidende landijs heeft de stuwwal niet alleen gevormd, maar ook tijdelijk overdekt. Hierbij werd het oppervlak ervan étagegewijs geëgaliseerd. In het wandelgebied ontstond aldus een plateau dat tot zo'n 33 meter boven N.A.P. reikt.

Smeltwater vormde via de laagten van de stuwwal enkele valleien en kleinere dalen. In het wandelgebied hebben we daarbij vooral van doen met een vallei die zuidwestwaarts naar de spoorlijn loopt.

In de pas tienduizend jaar achter ons liggende laatste ijstijd brachten koude winden (met sneeuwjachten) zand naar de stuwwal. Aldus ontstonden zelfs kleine heuvels en ruggetjes. Aan de oostkant wordt de stuwwal geflankeerd door een laaggelegen terras met smeltwater- en windafzettingen, waarvan het oppervlak lokaal eveneens kleine heuvels of ruggen vertoont.

Na de laatste ijstijd raakte het wandelgebied begroeid met bos, waarin op de gestuwde afzettingen later (winter)eiken en beuken domineerden en op de armere windzanden vooral (zomer)eiken en berken groeiden.

Onder invloed van allerlei menselijke activiteiten zouden de bossen sinds de bronstijd geleidelijk plaatsmaken voor steppe- en heidevegetaties, terwijl door herhaaldelijk afplaggen kale plekken ontstonden waar de windzanden uit de laatste ijstijd gingen stuiven.

Enkele grootgrondbezitters zorgden echter al in de negentiende eeuw voor een vrijwel volledige herbebossing van het gebied. Daarbij zou er aanvankelijk vooral de grove den en later ook een aantal exotische naaldhoutsoorten worden geplant. Tal van hoofdontsluitingen werden echter (beuken)lanen.

Van de heide werd een aantal percelen niet bebost maar agrarisch cultuurland. Ook enkele bospercelen zouden daar later trouwens in worden getransformeerd. Verreweg het grootste stuk cultuurland ligt in het oostelijk deel van Noordhout. Het ontsluitingspatroon van de bossen is sinds de aanleg ervan slechts weinig veranderd. Het kenmerkt zich vooral door rechte trajecten.

Enkele wegen en paden waren oude interlocale verbindingen. Het zijn de Traaij aan de noordwestkant en de ten dele bochtige zandweg die Austerlitz met Maarn verbindt. Laatstgenoemde verbinding werd vroeger Maarnse of Austerlitzerweg genoemd. Het meest zuidoostelijk stuk was echter een deel van de Pyramideweg en ook bekend als Boerenweg. Op het grondgebied van de gemeente Maarn zou de oude verbinding Austerlitz - Maarn later worden omgedoopt in De Hoogt. In het oosten van het gebied werd de tegenwoordig drukke Amersfoortse Weg in de dertiger jaren van de 19de eeuw aangelegd.

Het particulier grootgrondbezit ten noordwesten en noorden van Maarn vormt tegenwoordig het uitgestrekte landgoed Den Treek - Henschoten dat zich in het oosten van het wandelgebied tot aan de spoorlijn uitstrekt. Hier ligt bij de Amersfoortse Weg ook het voormalige buiten 't Stort.

Het overgrote deel van het wandelgebied was het vroegere landgoed Noordhout dat tegenwoordig deel uitmaakt van een bij Zeist beginnende gordel die eigendom werd van de Stichting Het Utrechts Landschap.

Verspreid in de bossen staan een aantal grote villa's en andere woningen. Onder deze is bij De Traaij een voormalig jachthuis van het landgoed Noordhout.

De bossen worden gesneden door een leidingstraat die voornamelijk slechts met heidevegetaties is begroeid.

De oude nederzetting Maarn was tot het midden van de 19de eeuw niet meer dan een agrarische buurtschap. De uitgroei tot het huidige dorp begon nadat in 1845 de spoorlijn Utrecht-Arnhem werd geopend.

Van belang voor de ontwikkeling van het dorp waren aanvankelijk vooral de gedeeltelijke afgraving van de Maarnse Berg en de activiteiten op het emplacement dat in de aldus ontstane groeve heeft gelegen. Later werd Maarn ook aantrekkelijk voor forensen.

Van de terreingesteldheid kan een vrij representatief beeld worden verkregen door het volgen van de beschreven wandelroute die ten dele in de tegenovergestelde richting is gemarkeerd.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen. Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.